

Lunds universitet
Statsvetenskapliga institutionen

STVM01

VT08

Handledare: Magnus Jernek

Korruption i Bosnien och Hercegovina

Fedja Filipovic

Abstract

Since the war ended in Bosnia and Herzegovina in 1995 the country's economic and political crises has grown dramatically. As in so many other Post-communist states the corruption has become a large problem for the whole society. The ethnic entities in which Bosnia is divided makes it possible for the national parties to operate and rule the same political propaganda that was the result of the war in the first place. However the international forces like the EU and the USA have made this kind of non-centralised governmentship possible through the Dayton peace agreement, according to many experts this has to change in the constitution by any means possible if Bosnia will have a future. By the thesis of Professor Susan Rose-Ackerman the theoretical analysing tool should be followed for the situation in Bosnia and Herzegovina. Rose is writing about Post-communist states' transition from socialism to democracy and the corruption problem these states face. Rose doesn't write about Bosnia and Herzegovina but the problem Rose is describing is very similar to the states described by her or even worse in Bosnia. The main purpose of this work is to analyse how broadly the corruption have spread in Bosnia and Herzegovina's political institutions and what is and what should be made to tackle the problem.

Förkortningar

ABA-ROLI American Bar Association – Rule of Law Initiative

BoH Bosnien och Hercegovina

CAFO The Custom And Fiscal Assistance Office

CSO Civil society organisations

FBIH Federationen Bosnien och Hercegovina

FOD Fond za Otvoreno Drustvo (Fonden för det öppna samhället)

FOAI Freedom of Access to Information

GRECO The Group of States Against Corruption

NATO North Atlantic Treaty Organization

NIS Nationella Integrations systemet

NGO Non Government Organisation

OHR Organisation of High Representative

OSCE Organisation Of Security and Co-operation in Europe

RS Republiken Srpska

TI Transparency Internation

Innehållsförteckning

1 Inledning	6
1.1 Problemformulering och syfte	6
1.2 Vad är korruption?	7
<i>1.2.1 Typer av korruption</i>	8
<i>1.2.1 Lite om tidigare studier kring korruption</i>	9
1.3 Teori – korruption	10
1.4 Metod och material	11
<i>1.4.1 Avgränsning</i>	12
<i>1.4.2 Uppsatsens upplägg</i>	12
2 Rose analys	13
2.1 Organiserad brottslighet	13
2.2 Privatisering	14
2.3 Vikten av oberoende juridiska och lagförande institutioner	15
2.4 De internationella organisationernas roll och kontroll	16
<i>2.4.1 Internationella reformer</i>	18
<i>2.4.2 öppenhet och ansvar</i>	19
2.5 Inhemska reformer	20

3. Fallet	21
3.1 Bosniens styrelseskick	21
3.2 Organiserad brottslighet	22
3.3 Privatisering	25
3.4 Juridiska och lagförande institutioner	26
<i>3.4.1 Råd och möjliga förbättringar</i>	28
3.5 Internationella reformer och strategier i kampen mot korruption	29
<i>3.5.1 Tidigare antikorrupsions arbeten i Bosnien och Hercegovina</i>	30
<i>3.5.2 Transparency International; (Antikorrupsionsmetoder)</i> <i>Nationella Integrations Systemet NIS</i>	30
<i>3.5.3 Varför finns det då korrupsionsmetoder</i>	32
<i>3.5.4 Öppenhet och ansvar</i>	32
3.6 Inhemska reformer	33
4 Slutsats	35
4.1 Samband av Rose analysverktyg	35
4.2 Sammanfattning	36
5 Referenser	40

1. Inledning

Tretton år efter krigets slut i Bosnien och Hercegovina mellan Serber, Kroater och Muslimer befinner sig landet fortfarande i en ekonomisk och politisk kris. Med Daytonavtalet (fredsavtalet) som trädde i kraft 1995 tillkommer skapandet av Bosnien och Hercegovina som ser ut som den gör idag. Ett land med ett komplext system som består av två stycken entiteter: Republiken Srpska (RS) och Federationen Bosnien och Hercegovina med tio kantoner och 84 kommuner (FBiH). Det finns även ett autonomt distrikt Brcko som har sin egen lagstiftande och utförande makt tillsammans med FBiH: s lagar (TI 2005: 5).

Vad är Bosnien och Hercegovina? Vem är det som styr landet? Vad heter ett sådant styrelseskick? Det här är frågor utan svar i ett så decentraliserat och svårdefinierat styre som BoH (Raviv A, 2005: 22). Daytonavtalets syfte var att avbryta ett krig, idag har den övergått till att gälla helt andra frågor som demokratisk utveckling och konsolidering där byråkratis översvämning bromsar utvecklingen av landet (Magnusson K, 2005: 1). I grova ord så kan man säga att BoH är ett land med utländsk påverkan, en stat som inte har någon auktoritet inom sitt eget territorium, vilket gör den till ett paradiset för kriminalitet och korruption (Raviv A, 2005: 2).

Konflikten och kriget i BoH mellan åren 1992-1995 är en faktor som man måste ha i åtanke till den nuvarande situationen och korruptionen i landet. En total kollaps av institutioner med massiv förstörelse och kollaps av etniskt – förtroende bland medborgarna har stora orsaker till varför landet befinner sig i ett så korrumpert stadium. Det etniska avståndet och bristande förtroendet mellan medborgarna i BoH skapar en ideal plats för politiseringen av etniska partier. Dessa etniskt baserade politiska grupper och partier är administrativt uppdelade tillsammans med landet vilket gör det svårt att kontrollera korruptionen inom den offentliga sektorn (TI, dec 2007: 7). Samma kriminella deltagare som aktivt opererade under kriget är idag delaktiga politiker i de styrande partierna. Den kriminella korruptionen som tog sin fart i början av kriget är ännu inte ett avslutat kapitel (TI, dec 2007: 8).

1.1 Problemformulering och syfte

Att undersöka den rådande korruptionen i ett så komplicerat styrelseskick som BoH kan bli väldigt omfattande. Det är svårt att belysa situationen i endast en enskild institution därför att alla institutioner tillsammans bär upp ett suveränt samhälle. Jag har därför inte valt att titta på

enskilda institutionernas roll utan helheten av situationen landet befinner sig i. Utifrån detta har jag bestämt mig för den organiserade brottsligheten, privatiseringen i landet, den viktigaste institutionen ”rättsväsendet” och de internationella och nationella reformerna med planer och råd för BoH. Fokuseringen av de utvalda punkterna ligger till grunden för deras aktuella status i landet.

Syftet med uppsatsen blir att undersöka de ovannämnda punkterna för att försöka svara på frågan:

- *Hur ser korruptionen ut i BoH?*
- *Varför ser den ut som den gör?*
- *Vad kan och vad görs för att bromsa korruptionen?*

Innan jag går in på teori- och metod delen kommer jag först att definiera korruptionen.

1.2 Vad är korruption?

Att definiera korruption kan vara väldigt svårt eftersom det som kan ses som korruption och mutor i ett samhälle kan ibland ses som gåvor i ett annat (Rose, 1999: 5). Det finns inte någon universell allomfattande definition av korruptionen men det går att enas om en sak. Korruption är handlingar där offentliga tjänster används till personlig gynning som böjer på spelreglerna (Arvind K, 2001: 73). Statsvetaren Joseph S. Nye från Harvards universitet förklarar korruption som följande:

” a behavior wich devites from the formal duties of a public role becuse of private-regarding (personal, close family, private clique) pecuniary or status gains, or violates rules against the excercise of certain types of private – regarding influence” (Berg. U 2005:1 s5)

Den Kanadensiske statsvetaren Kenneth Gibbons föreslår ett antal punkter som kännetecknar korruption bland den offentliga eliten (Heidenheimer, 2007: 27):

- En tjänsteman tilldelar en position inom hans kansli till en släkting före en bättre kvalificerad sökande. (Nepotism)
- Ett politiskt parti vinner valet och undanröjer alla tjänstemän som stödjer oppositions parti.(Patronat)

- En lagstiftare äger aktier inom ett bolag och röstar för en skatterevidering för bolaget (lagstiftande konfliktintresse).
- Staten och offentliga tjänstemän använder sin kunskap och kontakter för att etablera en konsultfirma som ska ge råd till privata klienter. (Byråkratisk konflikt av intresse).

1.2.1 Typer av korruption

Det finns tre olika typer av korruption som förekommer i ett demokratiskt samhälle mellan befolkningen, politiken, administrativa och den juridiska eliten. Det är: ”*grand corruption*”, ”*bureaucratic corruption*” och ”*legislative corruption*”.

När man pratar om ”*grand corruption*” syftar man på den politiska elitens maktmissbruk inriktad på ekonomiskt gynnande för ens eget intresse (Arvind K, 2001: 73). Den här sortens korruption är svår att identifiera och mäta om inte mutor betalas, samtidigt är den här typen av korruption sårbarast för samhället (Arvind K, 2001: 74). Om utbudet av kredit och ränta är kontrollerad av staten så är det mest troligt att politikerna kommer att erbjudas mutor (Rose, 1999: 10).

”*Bureaucratic corruption*” är korruptionen mellan byråkraterna och allmänheten, även kallad ”*Petty corruption*”. Allmänheten mutar byråkraterna för att påskynda processen eller förse de med någon tjänst som inte existerar (Arvind K, 2001: 75). Ibland blir servicen i ett samhälle så korrumpertad att tillgång för ärliga medborgarna inte finns tillgänglig. Allt från pass, körkort, telefon och andra enkla tjänster måste ske genom mutor (Rose, 1999: 15).

”*Legislative corruption*” avser intressegrupper som ekonomiskt påverkar de lagstiftande med initiativ att strukturera deras ekonomiska tillgångar. Den här typen av korruption innebär köp av röster från lagstiftarnas sida för att bli omvalda eller tvärtom för att behålla den rådande lagstiftningen (Arvind K, 2001: 75).

TI (Transparency International), EU, FN och världsbanken har alla mer eller mindre samma definiering av korruptionen

- TI definition är att korruptionen leder till maktmissbruk av förtroendevalda, beslut tas utan allmänhetens intressen.
- Världsbankens definition är: missbruk av offentliga plikter inkluderat gåvor, utpressning av statstjänstemän.
- FN och EU avviker inte från de ovannämnda definitionerna.

1.2.2 Lite om tidigare studier kring korruption

Studier och forskningen kring korruption har för det mesta varit inriktad på fallstudier av länder och regioner med fokuseringen på hur man kan förebygga och kontrollera korruptionen. Det är svårt att hitta litteratur som beskriver olika metoders framgång av redan testade antikorrupsionsstrategier för att kunna anpassa metoden till andra regioner som i det här fallet Bosnien och Hercegovina (Berg. U 2005: 1). Forskningsprojektet ”The Quality of Government” på Göteborgs universitet som riktar sig till kvaliteten och effektiviteten inom statliga institutioner för att kunna framställa korruptionsgraden i ett land har sammanställt en litteraturgranskning av olika strategier för korruptionsbekämpningen i olika länder. Det som oftast pratas om för olika antikorrupsionsstrategier är den politiska viljan, större medborgardeltagande och öppenhet.

Osike, Felix ”Uganda Leads In Fight Against Corruption” tar upp den framgång som Uganda har haft genom öppenhet av de finansiella protokollen för allmänheten, vilket visade sig minska landets korruption. Man förklarar dock inte hur man kommer tillväga för att få politikerna att bli mer transparenta och göra ett sådant drag som att låta allmänheten få större insyn i den finansiella processen.

Världsbanken tar upp Sydostasiens situation där det i slutet av 1999 bildades en ”Anti-corruption Advisory Group” för strategisk utbildning och diskussion av korruptionsbekämpningen. Detta har tydligen stärkt möjligheterna och resurserna för Sydostasiens regeringar (som tidigare var svaga med svaga politiska institutioner) och ökat medborgarnas transparens och ansvarsskyldighet (Berg. U 2005:1 12).

TI som är den ledande organisationen i världen för kampen mot korruption ger varje år ut en rapport om korruptionsläget i världen. Rapporterna redovisar hur långt olika länder har kommit i kampen mot korruption och vilka som har tagit initiativ till reformerna. Oftast stannar utvecklingen pga den bristande politiska viljan hos regeringarna. Även här är TI slutsats i grova drag att det behövs en politisk vilja där förändringarna måste ske på regeringsnivån (Berg. U 2005:1 14).

Andvig Chr. Jens, Fjeldstad, Odd-Helge; "Corruption: A Review of Contemporary Research" undersöker korruptionens orsaker, konsekvenser och hur korruptionsforskningen används i u-länderna. Det visar sig att Hong Kong och Singapore är de två länder som har lyckats bäst utan någon klar förklaring. De båda ländernas gemensamma koppling är att de hade auktoritära styren när de började kampen mot korruption (Berg. U 2005:1 15).

1.3. Teori – Korruption

Den teoretiska delens grund för arbetet är baserad på Susan Rose-Ackermans (Professor i lag och statsvetenskap vid Yales universitet) definition av korruptionen. Hennes forskning förklarar korruptionens effekter, ekonomiska konsekvenser och möjliga reformer. Hon som många andra korruptionsforskare menar att reformerna måste ske i båda ändarna av den konstitutionella strukturen med internationell och inhemsk politisk vilja. Det finns ingen effekt om initiativet enbart kommer från en sida och motarbetas från den andra (Rose 1999: 1).

I sin bok "Corruption and Government, causes, consequences and reform" som jag kommer att använda mig av för den teoretiska delen i den här uppsatsen, analyserar Rose och fokuserar på hur korruptionen påverkar länder i transition från socialismen till demokratiskt styre. Rose menar att de bästa reformerna är de som i början skapar nytta och som sedan stöds av framtida reformer, de värsta fallen är däremot när korruptionen blir inrotad och utsprid över tiden. Korruptionen kan dock inte försvinna med tiden eller av statliga reformer så länge tjänstemännen har direkt auktoritet, reformerna måste ha konkreta aktioner och strategier, inte enbart utbyte av den styrande makten. Korruptionsproblemet kan inte lösas genom isolering och antikorrupsionslagar om det inte finns en i grund och botten strukturell reform som får stöd av allmänheten (Rose 1999:226).

Det finns ingen korruptionsmall eller schema som går att jämföra för hur reformerna är anpassade i andra länder för att jämföra med Bosnien och Hercegovina. Men likheterna och förklaringarna för situationen i ett land när den befinner sig i en hög grad av korruption, organiserad brottsligheten, svag struktur o.s.v. är jämförbara och förklarar den rådande situationens orsaker. Den teoretiska delen i arbetet blir en förklaring och inledning för analysen som i slutsatsen kan grundas på frågan varför situationen ser ut som den gör i BoH och vilka reformer som behövs?. På frågan vad man kan göra åt korruptionen i BoH är omöjligt att svara på genom någon mall eller enbart Rose analysverktyg. Rose skriver inget om BoH och dess komplexa system där man ibland får titta på flera orsaker, hon skriver allmänt om de postsocialistiska länders övergång till ett demokratiskt styre.

1.4 Metod och material

Som tidigare nämnt så kommer den teoretiska delen grundas på Roses definition av hur de utvalda områden som jag ska försöka definiera ser ut i ett korrumpert samhälle för att sedan försöka besvara på mina frågor i slutsatsen. Jag kommer vidare vid slutet att göra en lite komparativ jämförelse av Rose analysverktyg och analysen om BoH. D.v.s. metodpraktikan förklaras av en teorikonsumerande studie som innebär att ett enskilt fall står i centrum som sedan förklaras utifrån redan existerande teori eller förklaringsfaktorer (i det här fallet Rose) (Esaiasson, 2007: 42-43).

Eftersom den enda aktivt verkande och världsledande antikorrupsionsorganisationen ”Transparency International” jobbar med korruptionsfrågor och strategier i BoH så blir det också deras material och rapporter som jag mest kommer att använda mig av. Världsbanken, EU, OHR (Organisation of High Representative in BoH) och Balkan - kännare sammanställer TI rapporter och studier för arbetet och utvecklingen av BoH samt råd för förbättringar av den lokala politiken i landet. TI arbetar ständigt med nya projekt och med årliga utgåvor av situationen i BoH. Tyvärr har de inget politiskt inflytande eftersom det är en NGO som till största delen satsar sitt arbete på att få medborgarna att vara mer ansvarskrävande av sina politiker. Materialet från TI kommer från första hand, granskad och skriven av TI och deras medarbetare vilket framkallar en god trovärdighet. Detta är i och för sig inte så konstigt eftersom deras största syfte är att manifesteras för medborgarna vilka effekter korruptionen för med sig. Eftersom det inte finns något utrymme för trovärdig information om korruption från BoH: s regeringsdokument så anser jag att materialet från icke politiskt styrda organisationer

är viktiga för fallet. Jag kommer även att använda mig av vissa artiklar och intervjuer från Bosniska tidningen "Dani" som är neutral och liberal tidning vars journalister trots dåliga ekonomiska och mänskliga resurser arbetar med journalistikgranskning. Dani har även berömts för sin journalistikgranskning från organisationer som SIDA och TI vilket stärker trovärdigheten i materialet (TI NIS 2007: 201). Jag anser att det inte finns någon anledning för spekulationer kring TI trovärdighet eftersom deras arbete runt om i världen talar för sig. Vid min personliga förfrågan av statsvetenskapliga institutionen i Sarajevos Universitet för uppsats och forskningsarbeten kring korruptionen i BoH så fick jag svaret att det finns ytterst lite skrivet om detta. Studenterna och forskarna vågar inte skriva om detta i sina uppsatser eftersom deras finansiering styrs av regeringen.

1.4.1 Avgränsning

Uppsatsens syfte är att undersöka korruptionen i de utvalda områdena utifrån Rose teori. BoH bakgrund och kriget mellan åren 1992-1995 kommer inte att diskuteras eftersom det inte finns utrymme. Det är endast post Daytonavtalets situation som är aktuell för korruptionssituationen i landet. Daytonavtalets uppbyggnad förklaras kort vid inledningen av Bosniens styrelseskick, det finns inget utrymme för att beskriva avtalet noggrant.

1.4.2 Uppsatsen upplägg

Uppsatsens design ser ut som följande.

I första kapitlet har jag förutom inledningen definierat för läsaren vad som menas med korruption, internationella organisationers definition och vad det finns för olika typer av korruption. Därefter presenteras den teoretiska delen samt metod och material jag kommer att arbeta med. I kapitel två definierar jag Rose analysverktyg av den organiserade brottsligheten, privatiseringen, vikten av oberoende juridiska och lagförande institutioner, de internationella organisationernas roll och kontroll, internationella reformer och inhemska reformer. Vidare kommer analysdelen för att avslutas med "sambandet av Rose analysverktyg" och en slutsats. För att läsaren bättre ska förstå situationen och organiseringen av BoH så finns det en inledande introduktion om

BoH: s styrelseskick innan analys delen.

2 Rose analys

2.1 Organiserad brottslighet och korruption

I detta kapitel kommer jag att förklara Rose definition av organiserad brottslighet, privatisering, juridiska och lagförande institutioner, internationella och nationella reformer för att kunna göra en jämförelse av analysen.

Kriminella organisationer och företag överlever i ett korrumpert samhälle genom mutor och betalningar till polisen, politikerna, domare och andra lagstiftande institutioner. Genom kriminella betalningar kan de driva igenom krav som går emot konstitutionens lagar samtidigt som de får en immunitet och monopol på den illegala marknaden. Det händer också att polisen hjälper till att bana väg för brottsligheten genom att titta åt sidan eller eliminera rivaler till de utvalda "organisationerna". Den ekonomiska utvecklingen och dess sårbarhet blir extra tydlig när kriminella organisationer börjar ta över och dominera tidigare lagliga affärer. Det här är en vanlig företeelse i de postkommunistiska länderna som dagens Ryssland och ÖstEuropa där den organiserade brottsligheten har utvecklat sin företagsamhet till den grad att de har etablerat sig på den legala marknaden (Rose 1999: 23). Statens rikedom och tillgångar blir exploaterade från politiker, statstjänstemän och den organiserade brottsligheten genom oftast ömsesidigt samarbete. I de postkommunistiska länderna blir det som har en gång varit statligt egendom privatiserat utan någon offentlig och transparent insyn i var pengarna hamnar. De kriminella organisationerna avskräcker utländska och andra hederliga investerare att operera på marknaden vilket leder till att de blir ensamma om att hålla ett monopol på marknaden. Det här är dock inget som bara händer i de ovannämnda regionerna utan även i utvecklade länder runt om i världen (även känt som maffian) (Rose 1999: 24). Den här typen av hot och sätt att etablera sig är även kallad "racketeering" men det är inte samma sak som korruption. Korruption är verktyget som bland många offentliga tjänster inte är kopplad med "racketeering" och organiserad brottslighet (Arnold J, 2007: 29). Det är dock lättare för den organiserade brottsligheten att upprätthålla sin verksamhet med "racketeering" om statstjänstemännen, polisen och domarna är korrumperade så att maffian kan arbeta ostört. En anledning till den bristande byråkratiska kontrollen i ett korrumpert system är att de administrativa tjänstemännen är underbetalda (Rose 1999: 25).

2.2 Privatisering

Privatisering kan vara ett bra verktyg till att reducera korrupcion genom att statligt kontrollerade företag privatiseras och formas till att bli mer marknadsdrivande och profiterande. Men processen går inte alltid till på det viset eftersom övergången resulterar oftast i korrupcion. Spekulanterna mutar tjänstemännen som är ansvariga för privatiseringen och förskjuter andra spekulanter från listan till att välja enbart de företag som erbjuder den största mutan (Rose 1999: 35). Det innebär att även de mest bjudande spekulanterna kan förlora auktionen pga insideraffärer som är uppgjorda i förväg. Tjänstemännen utnyttjar den offentliga sektorn för att göra personlig vinning vilket resulterar i en ineffektiv statlig policy (Rose 1999: 38).

Rose tar upp tre faktorer som är specifika för privatiseringen:

- Den första är privatiseringen av storföretag när värderingen och skatten av dessa företag är reglerad av regimen som säljer företaget. Insideraffärer utan tillgång för allmänhetens insyn med speciell behandling av de korrumperade spekulanterna. Ibland kan det även hända att ingen utvärdering eller auktion offentliggörs utan företagen säljs som på svarta marknaden till dem som har den bästa politiska kontakten.
- Den andra metoden som regimen kan använda sig av är en presentation till allmänheten av företagets dåliga vinster när det i själva fallet faktiskt går bra för företaget (Rose 1999: 36). När företaget senare blir uppköpt av de korrumperade spekulanterna så visar det sig att privatisering blev en väldigt lyckad affär med den nya företaget eftersom den gör stora vinster när det i själva fallet gick lika bra när företaget var statligt ägd.
- Den tredje faktorn är bevarandet av den monopoliska makten vid en privatisering vilket ökar värdet på företaget. Detta gynnar både köparen och säljaren (staten) samtidigt som företaget förblir i goda förbindelser med regimen om deras företag får vara monopolistisk. Regimen kan också välja att sälja delar av företaget så att kontrollen över dessa företag kvarstår (Rose 1999: 38).

2.3 Vikten av oberoende juridiska och lagförande institutioner

När de juridiska institutionerna är en del av korruptionssystemet så arbetar de tillsammans med de förmögna utan rädsla för straff och rättsliga konsekvenser för privat och ekonomisk vinning. Genom mutor löses de flesta problem med lagen medens den vanliga medborgarens rättigheter blir åsidosatta och utnyttjade pga. blockerade tillgång till det juridiska systemet (Rose 1999: 151). Ett fungerande juridiskt system är av stor betydelse för länder som försöker att etablera demokrati men dock är det oftast i de länderna som i t ex Östeuropa det minst fungerar. Det finns tre grundproblem som Rose tar upp i ett sådant system:

Den naturliga läggningen av de underliggande lagarna, svagheten av administrationen inom rättsväsendet och domstolväsendets bristande kontroll av statliga branscher (Rose 1999: 152).

Det första problemet med nystartade demokratiländer och den fria marknaden är bristen och svagheten av ett fungerande domstolväsen. Domarna har liten erfarenhet och träning av beslutfattande rätt vilket gör domstolarna till den ideella platsen för mutor och korruption.

När lagar och jurisdiktionen inte fungerar så kommer medborgarna undvika att dra sina tvister inför domstolen om de inte är säkra på att problemet kan lösas genom mutor. Istället kommer man lösa problemet på annat sätt som t ex utthyrning av beskydd från den organiserade brottsligheten eller andra liknande metoder (Rose 1999: 153).

Det gäller inte enbart att förbättra domstolarna utan att också säkra rättsordningen för den privata marknaden. Lagarna behöver bli tydligt formulerade för att lättare lösas och för att undvika komplicerade tvister. En av lösningarna är att ta till sig rättssystemet från ekonomiskt utvecklade och demokratiska länder. Det visar sig vara en effektiv metod för lösningen av problemet i även icke västorienterade länder. Det gynnar den lokala marknaden och samarbetet med utländska investerare blir lättare (Rose 1999: 154).

Det andra problemet är svagheten inom och förtroendet för rättsväsendet. Även om lagarna blir tydliga och klara så kan mutor gå förbi den komplicerade juridiska processen. Domarna behöver inte vara de korrumperade men deras medarbetare som sköter överlåtandet av fall och hantering av det administrativa jobbet kan kräva mutor eller låta sig mutas (Rose 1999: 154). Mutorna blir ett sätt att påskynda den juridiska processen eller för att helt enkelt undvika den. Mutorna är också ett problem om domarna och tjänstemännen är underbetalda samtidigt som jurister och domarnas kunskap av en utvecklande marknad är viktiga för mer komplicerade fall. Om deras kunskap inte räcker till blir fall med mutor de lättaste att ta till sig. En

reformer av den rättsliga ledningen med bättre teknik, datorisering, utökandet av fler domstolar och en mer enhetliga administration skulle leda till att fler medborgare använde sig av dessa tjänster (Rose 1999: 155). Även ett ekonomiskt belöningsystem till advokater och jurister som löser fall utefter deras komplexitet kan vara en del av reformen för mindre mutor.

Det tredje problemet är kontrollen av statliga branscher som är ytterst viktigt för en fungerande demokrati om de konstitutionella lagarna och statliga branscherna ska fungera. Det här är en väldigt viktig roll för rättsväsendet och domstolarna om de d v s inte är korrumpade. En fungerande domstol är en garanti för investerare, för såväl privata som utländska företag (Rose 1999: 156). En hederlig regering blir svår att stabilisera om domstolväsendet är svagt och icke fungerande. Ibland utvecklas också komplexa system och organisationer inom rättsväsendet i form av grupper av domare och jurister för att bevara det korrupta systemet och inkomsten från mutorna. Det som ytterligare underlättar upprätthållandet av det korrupta systemet är om advokatfiskalen sitter i den statliga styrelsen. Detta försäkras de privata företagen att de inte kommer att bli åtalade även om vissa skandaler kan blossa upp där enbart några personifieringar av offentliga tjänstemän kommer till ytan (Rose 1999: 157). Det behövs djupa politiska reformer men den juridiska reformen är politiskt svår att genomföra. Även om medborgarna visar sitt missnöje för det juridiska systemet så håller de flesta domare och jurister inte med om att det är så illa. De kan möjligtvis gå med på vissa reformer som t ex en höjning av deras löner eller förbättrade arbetsförhållanden men där går gränsen. (Rose 1999: 158-159).

2.4 De internationella organisationernas roll och kontroll

Den utsprida korruptionen och organiserade brottsligheten i Öst-Europa och andra delar av världen har blivit ett allt för stort problem att kunna ignorera. Möjligheter av ökad korruption bland den styrande makten leder till ökade kostnader för staten, sämre allokering och låg infrastruktur. Korruptionen är skadlig för den ekonomiska och politiska utvecklingen (Arnold J, 2007: 95).

Den globaliserade utvecklingen av inte minst ekonomin kräver bättre relationer mellan staten och marknaden. Dock finns det vissa observatörer som ifrågasätter den internationella organisationernas roll och menar på att dessa inhemska problem bör lämnas till de individuella länderna. Det här tänkandet bottnar dock i problemet att många i-länder motsätter

sig kontrollen av korruptionen i u-länderna eftersom den gynnar deras inhemska ekonomi (Rose 1999: 177). De menar att de internationella organen inte ska förbinda handelspolitiken/ekonomi med korrupktion, men o andra sidan så är korrupktion bunden med ekonomin (Rose 1999: 178).

De internationella organisationernas inblandning kan enligt Rose rättfärdigas i fem olika fall:

1. När de utländska investeringarna står på spel.
2. Om landet i fråga har viljan för en reform, de internationella organisationerna kan då stödja det civila samhället, budget reformen och den finansiella ledningen även om staten inte är så angelägen för en ändring.
3. I vissa länder har utländska företag mer inflytande än den inhemska staten p.g.a. mutor och ekonomisk styrka. De internationella påtryckningarna kan då försöka att minska och värva dessa multinationella företag till reformering av deras handlingar.
4. Införandet av internationella organisationernas kontroll av olagliga transfereringar och andra internationellt kriminella handlingar.
5. I vissa fall är det även nödvändigt med nya internationella institutioner för granskning och eventuellt fördömning (Rose 1999: 178).

Äganderätten är ett annat problem i utvecklingsländerna där projekt kan misslyckas om låntagaren inte känner en delaktighet i företagsamheten. Låntagarna i länder där de styrande inte respekterar den sociala tryggheten kommer att motsätta sig projekt som är riktade för fattiga och fri konkurrens. Hjälporganisationer ska inte hjälpa till styrelseskick att bli ännu mer verksamma i exploateringen av sitt eget folk eller fungera som täckmantel för deras stöd (Rose 1999: 179). Hjälporganisationerna måste själva granska sina egna institutioner för att undvika brister. Om de inte åtar sig kontrollen så kan de bli granskade av utomstående observatörer som leder till att de förlorar sin trovärdighet (Rose 1999: 182)

Detta gäller lika väl för företag som är verksamma i dessa länder. För att utveckla detta så har Världsbanken och TI föreslagit låntagarna att kräva av spekulanterna att skriva på ett kontrakt med löftet att de avstår från bedrägeri och korrupktion. När sådana dokument krävs så är tendensen att spekulanterna också blir färre men det leder också till större önskan bland företagen att bättra sig. Om Banken misstänker korrupktion från spekulanterna så kan de upphäva kontrakt, möjliga förslag till priser och stämpla företaget som olämpligt som framtida spekulant (Rose 1999: 181). (TI), Världsbanken och Organisation for Economic

Cooperation and Development (OECD) har haft en viktig roll i arbetet mot korruption. De har varit en viktig och upplysande faktor för allmänhetens kännedom om korruptionens konsekvenser och övervakning av regeringar, statliga bolag och banker (Berg. U 2 005:1 s.3).

2.4.1 Internationella Reformen

Organisationer som IMF (International Monetary Fund), UNDP (United Nations Development Programme), TI (Transparency International) och Världsbanken bevakar korruptionens utveckling och stödjer projekt runt om i världen för mer strukturerade reformer. Deras mål är att uppmärksamma problemet i länder som i postkommunistiska stater och Kina för att göra problemet oundvikligt att ignorera. Världsbanken arbetar till skillnad från åttiotalet då de fungerade som enbart låntagare till reformeringsprojekt, idag med fristående projekt för reform regleringar bland skattemyndigheter, domstolar och andra offentliga myndigheter. UNDP och andra bilaterala organisationer har också varit ledande för projekt av sådana institutionella reformer. Alla dessa reformer och initiativ kräver långsiktiga förpliktelser av stöd och specialisering samtidigt som den internationella hjälpen kan strukturera utvecklingen genom stöd för ett partnerskap mellan den offentliga och privata sektorn. Prioriteringen för reformerna i ett system är olika för olika länder men de grundläggande faktorerna är rättsordningen, förändringar i lagen, reformering av statstjänsten och en förstärkning av kontrollsystemet mellan de olika institutionerna (Rose 1999: 183). De internationella organisationerna bör ha i åtanke att reduceringen och kampen mot korruption bör inte endast ligga i de bestående institutionerna utan också i att förhindra spridningen till andra institutioner. Mutor och insider affärer förhindrar skapandet av nya organ för övervakning av t ex privatisering och utveckling av den demokratiska processen (Rose 1999: 184). Problemen kan dock inte lösas genom att frysa biståndsprojekten till länder som korruptionen råder i utan att arbeta med ett generellt program mot korruption med länder som visar intresse. Men om dessa länder visar en oförmåga att handskas med bistånd och hjälp så bör hjälpen dras tillbaka (Rose 1999: 185).

En ytterligare ansträngning mot korruptionen från de internationella organisationerna bör koncentrera sig mot den organiserade brottsligheten och pengatvätt. Rose tar upp två viktiga anledningar till detta. Den första är att både den korrupt styrande och den kriminella verksamheten gagnas av tillgängligheten av att tvätta pengar utanför de nationella gränserna. Mutorna kommer att accepteras mycket lättare om det är lättare att sätta in pengar utanför

landet. Den andra anledningen är storleken av den organiserade brottsligheten, dess utvidgning påverkar den statliga korrruptionen, lagen och gränskontrollen. Det blir väldigt svårt att åtala pengatvättare eftersom de ändrar sin taktik genom att använda sig av lagliga institutioner för att täcka härkomsten av pengarna. UN:s Viena konvention, EU och OECD har alla uppmanat och fördömt pengatvätt från droger och andra illegala affärer. Det internationella organet "Financial Action Task Force" som grundades 1989 arbetar med penning kontroll med representanter från bl a OECD, Hong Kong och Singapore. De har utvecklat över 40 olika rekommendationer och över 50 rekommenderade lagar med bland annat förbud mot anonyma konton. Problemet ligger dock i att få banker och finansiella institutioner att anpassa sig till dessa lagar. Det ligger inte i deras intresse att offentliggöra var pengarna kommer eller ifrågasätta deras kunder (Rose 1999: 191).

2.4.2 Öppenhet och ansvar

Öppenhet och ansvar gentemot medborgarna är en skyldighet från den styrande makten i ett demokratiskt system samtidigt som medborgarnas kontroll är viktig för att försvara sig mot vedergällningar. Både en gruppering och individuellt motstånd kan leda till en reform. (Rose 1999:z 162). Staten måste hålla medborgarna uppdaterade genom budget konsolideringar, inkomst, lagar och lagstiftande organ. I demokratiska länder är legislaturen en viktig komponent för granskningen av den verkställande makten (Rose 1999: 163).

EU har ett krav på sina medborgarstater att införa lagar för frihet och tillgång till information utan att individens privatliv eller integritet utsätts för fara. Information och tillgänglighet måste dock sättas i bruk och ordning för att systemet ska fungera (Rose 1999: 165). Lagar som stödjer privata och icke ideella organisationer underlättar den här processen så att organisationer som TI kan arbeta med antikorrupsionsstrategier. Problemet kan dock bli att visst styrelseskick motsätter sig sådana organisationer i rädslan att de spionerar vilket kan försvåra arbetet för NGO: s arbete och utsätta de för trakasserier och andra obehagligheter (Rose 1999: 169).

I stater med ett svagt domstolväsende och ineffektiv regering så kan reform arbetet te sig väldigt trögt oavsett den negativa kritik som regeringen kan utsättas för i media eller av NGO. NGO: s har väldigt lite att säga till om i sådana fall, det måste finnas ett samarbete med den styrande makten för att en förändring ska kunna ske. Det måste finnas ett samarbete mellan staten och medborgarna för att resultat av reformarbetet ska vara givande. Problemet är att

medborgarna är rädda för att motsätta sig styret och utsätta sig själva för fara. Det är mycket lättare om det finns en gemensam röst av misstro från majoriteten av medborgarna för att staten ska ta till sig reformer. I ineffektiva men demokratiska länder kan dock korruptionen fungera som oppositionens verktyg för att vinna en valkampanj (Rose 1999: 171).

2.5 Inhemsk reformer

De inhemska reformerna måste ske genom ett starkt ledarskap för att acceptera och inspirera medborgarna till en politisk förändring. Ett karismatiskt ledarskap med idéer och moraliska förpliktelser är viktiga för att inte fortsätta på gamla banor som inte bringar någon förändring (Rose 1999: 198). Om mäktiga politiker ska tillgodose en reform så sker detta oftast om de känner att detta ligger i deras intresse. I en demokrati sker detta oftast med press från olika privata lobbys och allmänheten. Men alla reformer blir inte långvariga, om politikerna som har framtvingat reformerna försvinner från den politiska scenen så är det oftast troligt att reformerna försvinner tillsammans med dem. Det viktigaste är dock att reformerna inte kommer att ske om inte stödet av ett starkt inflytande kommer från insidan och utsidan (Rose 1999: 199).

3. Fallet

3.1 Bosniens styrelseskick

Här introducerar jag kort för läsaren BoH: s styrelseskick för en bättre bild av situationen landet befinner sig i.

Tillsammans med Daytonavtalet (fredsavtalet) som trädde i kraft 1995 tillkommer skapandet av Bosnien och Hercegovina som ser ut som den gör idag. Ett land med ett komplext system som består av två stycken entiteter: Republiken Srpska (RS) med 84 kommuner och Federationen Bosnien och Hercegovina med tio kantoner och 84 kommuner (FBiH). Det finns även ett autonomt distrikt kallad Brcko som har sin egen lagstiftande och utförande makt tillsammans med FBiH lagar (TI 2005: 5).

För att implementeringen av Daytonavtalet ska fullföljas så finns en högre representant utsedd för landet som har den slutliga auktoriteten OHR (Organisation of High Representative). Han har det sista ordet, vilket i praktiken innebär att den högre representanten kan komma med beslut om en ny lag eller ändring av en befintlig som måste omedelbart träda i kraft. (TI 2005: 29).

Den lagstiftande makten i Bosnien och Hercegovina är Bosniens parlament som består av två kammare: den första heter "Predstavnicki dom" (mandatkammaren) som består av 42 stycken delegater, 28 från FBiH och 14 från RS som är direktvalda. Kammaren utför ständigt beredningar i form av kommissionen för mänskliga rättigheter, migration, tull, finans o budget osv. Den andra kammaren heter "Dom naroda" vilket betyder folkets kammare och som består av 15 delegater (5 Serber, 5 Kroater och 5 Bosnjaker) som väljs indirekt av sina parlament i respektive entitet. "Dom naroda" utför också ständigt beredningar i form av utskott där de ibland även samarbetar med den första kammaren men utskotten har inte den lagstiftande makten (TI 2005: 6)

Den exekutiva makten i Bosnien är *president- och ministerförsamlingen*.

Presidentförsamlingen består av tre presidenter, en Serb från RS, en Bosnier och en Kroat från FBiH som väljs i direkta val. Deras mandat är 4 år men de turas om var åttonde månad mellan varandra som företrädare på presidentposten. Presidenterna handskas med

utrikespolitik, namnger ambassadörer, utför parlamentets beslut och namnger ordföranden för de olika ministerposterna. (TI 2005: 6-7)

Ministerförsamlingen är den utförande organen i Bosnien och Hercegovina där ordförande väljs av presidentförsamlingen och minister kabinetten i parlamentet. För tillfället finn det nio ministrar - departement som har 4 års mandat och majoriteten i parlamentet. Ministerförsamlingen svarar till det Bosniska parlamentet för sitt arbete (TI 2005: 7).

(se bilaga 1)

Den rådande korruptionssituationen i Bosnien och Hercegovina

Konflikten och kriget i BoH mellan åren 1992-1995 är en faktor som man måste ha i åtanke till den nuvarande situationen och korruptionen i landet. Det etniska avståndet och bristande förtroendet mellan medborgarna i BoH skapar en ideell plats för politiseringen av etniskt politiska grupper. Dessa etniskt baserade politiska grupper och partier är administrativt uppdelade tillsammans med landet vilket gör det svårt att kontrollera korruptionen inom den offentliga sektorn (TI 2007a: 7). Samma kriminella deltagare som aktivt opererade under kriget är idag verksamma politiker i de styrande partierna. (TI 2007a: 8).

I en federalism så har varje entitet ett begränsat område inom landet som den styr och utövar sin makt över. Den centrala makten kan dock begränsa makt. De federala staterna kan göra samma sak på de lokala nivåerna. Det här kan bli ett problem för den högre verkställande makten eftersom den inte är kapabel att indirekt representera den enskilde individen i samhället. En expansion av den statliga storleken utökar också spelrummet för sannolik korruption (Bohara/Mitchell/Mittendoff 2004: 482)

3.2 Organiserad brottslighet

Den organiserade brottsligheten i BoH ses idag som det största hindret för demokratiutvecklingen i landet (Sida 2005: 20). Kampen mot maffian har blivit ett allt för stort problem, men trots detta så har den "Europeiska säkerhet styrkan" (EUFOR) tagit bort den uppgiften från sitt uppdrag. NATO: s fredstrupper SFOR (Stabilisation Force) har länge haft superpolis rollen i BoH, att gripa och leta reda på krigsförbrytare med dock inte maffian. EUFOR övertog 2004 SFOR: s uppdrag i BoH men slopade kampen mot maffian vilket gav positiva signaler till den organiserade brottsligheten och korrumperade politiker (Internet 4).

Skottväxlingar och bomber som sprängs har blivit allt vanligare, medborgarna känner sig på vissa orter i Sarajevo lika osäkra som de gjorde under krigsåren 1992-1995. Detta leder till att allt färre Bosniska tjänstemän och poliser som vågar ta på sig arbetet mot den organiserade brottsligheten i rädslan för hot eller attentat mot dem och deras familjer.

BoH har dock ett antal organ som officiellt arbetar mot den organiserade brottsligheten men ingen av de här organen har gjort några större framsteg. Problemet är att entiteterna RS och Federationen BoH inte har samma polis och ministerieorgan vilket försvårar arbetet eftersom inget samarbete existerar. Orsaken till att små framsteg görs bottnar endast i problemet att den organiserade brottsligheten har länknings med den politiska eliten, speciellt i RS där kontakterna går tillbaka till krigstiden, politikerna gömmer efterlysta krigsförbrytare från Bosnisk polis och internationella NATO styrkor (Internet 4). Branko Peric, ordförande för högsta domstolen i BoH menar att ”varje land har sin maffia men bara i BoH har maffian sitt eget land” (Dani 27.7.2007: 32). Ett exempel på hur djupt rotad maffians kontakter går in på den statliga nivån är mordet av Nedzad Ugljen (f d vice direktör för den statliga säkerheten i BoH). Ramiz Delalic även kallad Celu (ett av de kändaste namnen i Sarajevo och Bosniens undre värld) strax före sin död 2007 ger en exklusiv intervju till den Bosniska tidningen ”Bosna” där han berättar om hur han blev tillfrågad av f d presidenten Alija Izetbegovics son Bakir Izetbegovic att likvidera N.Ugljen. Enligt ”Celo” var det inte han som utförde mordet men det var nära inpå innan hela operationen avbröts. Mordet skulle ske pga. att N. Ugljen samarbetade med Haagdomstolen. Vem som senare dödade N.Ugljen är ”okänt” (Fazlic Mirsad 2007: 18).

Kriget har lagt grunden till den expanderande kriminaliteten som följd av ett fallande levnadsstandard och fattigdom. Krigsprofitörer som skapade grunden för sin rikedom genom kriminell verksamhet under tiden då landet befann sig i ett kollapsat system fortsätter att härja genom i den lokala politiken (TI 2002: 82). Det här bekräftar även Branko Peric som förklarar att förfallet av landet under kriget följde med förfallet av polisen och militären. Sakkunniga tjänstemän från dessa institutioner börjar istället arbeta för den politiska högern och dess illegala affärer tillsammans med den kriminella eliten som idag ses som ”respektabla” medborgare för den ”nationalistiska saken” (Karup-Drusko 2007: 32).

Den höga arbetslösheten i landet gör det lättare för många att tänka i kriminella banor, det geografiska läget av landet gör den eftertraktad för smuggling, ineffektiv gränskontroll och brist på klara strategier och lagar för kampen mot korruptionen. (TI 2002: 82).

Av 23 banker som finns i BoH uppskattas 500-600 millioner euro försvinna årligen. Pengarna används till att köpa upp varor utomlands som sedan importerar med förfalskade fakturor. Centralbanken har väldigt liten kontroll och på grund av uppdelningen och bristen på samarbete mellan entiteterna så är det svårt att spåra pengarna (SIDA 2005: 22). Centralbanken är dock en av få transparent fungerande institutioner i BoH som håller noga kontroll över kommersiella banker i landet. Det finns också ett väl implanterad initiativ att polisanmäla alla transaktioner som överstiger 30.000 KM (Bosnisk valuta). Den här proceduren har lett till flera fall med fällande domar men dock långt ifrån tillräckligt många vilket kan avläsas i medborgarnas misstycke av den bristande interventionen från staten (TI 2004: 99-100). EU kommissionens rapport från 2003 visar att den organiserade brottsligheten går i vinst med 150 till 300 millioner euro årligen genom smuggling av cigarett, alkohol och petroleum vilket motsvarar BoH årliga statsbudget (Internet 4). Den kriminella verksamheten trafikerar ca 200, 000 kvinnor och barn genom balkanländerna årligen. Det tillkommer också pornografi, förfalskade varor, droger (Interpol uppskattar att 70 % av heroinet i Västeuropa passerar Balkan), tekniska varor, stulna bilar osv (SIDA 2005: 21).

De internationella organen har väldigt liten inflytande över arbetet mot den organiserade brottsligheten eftersom organisationer som EUPM (European police mission) fungerar enbart som övervakare eller utbildningsledare för den inhemska polisen i landet. Den största insatsen som de internationella organen fokuserar på är gripandet av krigsförbrytare. Trots att experter från Europeiska säkerhetsrådet påpekar att tacklingen av den organiserade brottsligheten måste ske med tuffare metoder och internationella trupper (Internet 4). TI menar att organ som arbetar mot brottsligheten måste stärkas samtidigt som ansträngningen för den politiska påverkan för utredning och rapportering måste fortsätta. Det är viktigt att etablera regelbundet samarbete mellan organ som arbetar mot den organiserade brottsligheten och införande av aktiva funktioner som ska utreda och rapportera till domstolen för att brottsligheten ska minska. Det är också viktigt att förutsättningarna förbättras för vittnen och utredare (Internet 5).

För att konfrontationen med maffian ska ta sin fart så måste det finnas en politisk vilja som ska höras offentligt i parlamentet och i retoriken hos de politiska partierna. Än har det inte funnits eller visats sådan vilja eftersom maffians rötter sitter rotade i den styrande makten.

Det strategiska arbetet måste komma från den styrande statsapparaten genom formeringen av speciella institutioner, stärkandet av de befintliga och investeringar i modern teknik, det finns inget annat sätt (Karup-Drusko 2007: 33).

3.3 Privatisering

Privatiseringsprocessen i BoH startade 1998 efter politiska påtryckningar för tillämpningen av en privatiseringsmodell med målet att förbättra standarden, locka utländska investerare, införa ny teknologi och öka produktionsnivån i landet. Privatiseringsprocessen tog stark fart men de dåliga sidorna kom att visa sig relativt snabbt. Det fanns en stor mängd av mindre aktieägare med dåligt korporativt styre, brist på kunskap, brist på nytt kapital för reovering medan staten kvarstod som majoritetsdelägare för de flesta storföretag (TI 2007a: 61). 50 % av BoH:s kapital är idag fortfarande statligt ägd med 70-80 storföretag och 350 mindre och medelstora firmor. En stor andel av företagen upplevs som oattraktiva samtidigt som den höga korruptionen försvårar initiativen till nya företag (TI 2007a: 61).

Ett exempel på hur staten inte använder sig av transparent information utan att auktionera eller ta till sig allmänhetens vilja är affären med elektronäringsföretaget ERS i RS.

2007 förhandlades det fram ett gemensamt samarbete mellan det Checkoslovakiska elektronäringsföretaget (CEZ) RS ERS tillsammans med gruvan och termokraftverket RiTe från RS. Det här samarbetsinitiativet har väckt ett kraftigt motstånd från de mindre aktieägarna eftersom värdet för elektronäringsföretag på marknaden i RS tappar sitt värde med den här affären (TI 2007a: 62). 2600 mindre aktieägare utgör 35 % av RiTe vilket betyder att 65 % tillhör staten alltså medborgarna, vilket RS regering försöker att reducera och nationalisera. RS regering vill nu tillsammans med deras president Mile Dodik på toppen reducera aktieägarnas aktier om de inte är villiga att sälja vilket är ett direkt tvångsomhändertagande av privat egendom (Internet 6). FBoH skiljer sig inte mycket från RS där de mäktigaste kriminella figurerna är placerade som direktörer för de största företagen. Några av de kriminella affärerna med stöld av statlig egendom med statliga tjänstemän där det handlar om miljardbelopp är: *Energopetrol*, *Soko*, *Energoinvest*, *Post banken*, *Tuzlanska*

banken, Alumini, Elektronäringsföretaget BoH, Tobaks fabrik Sarajevo; (Karup, Drusko 2007: 25).

TI framhäver att det behövs en rekonstruktion av den befintliga privatiseringslagen som ska skapa större frihet för investerare, bättre förutsättningar för investerare och transparent avskrivna skulder av statligt ägda bolag är en förutsättning för en effektiv privatisering (TI 2007a: 63). Flera av de här lagarna är sedan flera år tillbaka anpassade men investerarna konfronteras fortfarande med en del problem som:

- Olika rättigheter och lagar för de olika entiteterna utgör fortfarande stora hinder
- Icke transparenta affärer stiger enligt världsbanken (2007 faller BoH från plats 105 till 95 bland de 178 undersökta länderna).
- Rättväsendet fungerar dåligt och långsamt för lösningen av olika affärer.
- Komplexa registreringsprocesser av nya företag eller fastigheter, idag tar det 331 dagar, 7 procedurer och 5 % av fastighetens värde för en registrering.

(TI 2007a: 64-65).

3.4 Juridiska och lagförande institutioner

När korruptionens effekter är satt i rullning sker inga undantag för de juridiska och lagförande institutionerna i samhället. I ett korrumpert samhälle är förväntningarna och rollen av dessa institutioner störst och viktigast och måste innehålla klara antikorrupsionsstrategier (TI 2004: 73). Utifrån TI:s undersökning bland 24 framtagna institutioner i BoH, placerar medborgarna juridiska och lagförande institutioner på fjärde plats bland de mest korrumpade vilket är väldigt oroväckande (TI 2004: 74). Det är ca 55 % av medborgarna som anser att alla eller nästan alla domare är inblandade i korruption och endast 2,5 % anser att de inte kan bindas med korruptionsaffärer. Studien från 2004 visar också att krävda mutor från domare i FBoH har minskat en aning medens den har fördubblats i RS. Generellt så är förtroendet för de juridiska institutionerna litet i RS och BoH, även om det finns små skillnader mellan dessa två entiteter. Orsaken kan vara att medborgarna i BoH kräver mer av sina lagförande institutioner (TI 2004: 78-79).

Korruption är inte enbart bindande till de juridiska och lagförande institutionerna eftersom det krävs två parter för att utföra en muta, medborgarna bär lika stort ansvar om inte större. TI

undersökning visar att var fjärde medborgare är bered att lösa en tvist i domstolen eller med polisen genom mutor och var sjätte polis är bered att ta emot en muta. Lösningen ligger inte enbart i reformeringen av dessa institutioner utan även media och statens roll att upplysa medborgarna om konsekvenserna i ett samhälle med ett sådant beteende (TI 2004: 80-81). Medborgarnas bristande förtroende och missnöje visar att många är för en förändring i form av formering av ett antikorrupktionsteam. Det är dock ca 33 % av medborgarna som anser att antikorrupktionsteamet bör formeras av internationella institutioner vilket fortfarande visar en hög grad av missnöje för de inhemska institutionerna (TI 2004: 81).

Det råder tre stycken huvudproblem inom domstolväsendet i BoH som man kan tala om: *problemet med effektiviteten och erfarenheten av åklagarna, bristande samarbetet mellan institutionerna och organisationen inom rättsväsendet* (Datzer, 2005: 29).

Svårigheten med jurisdiktionen i BoH är att åklagarna och domarna behöver kompetens och erfarenhet för att handskas med fall som organiserad brottslighet och korruption.

Tillsammans med hjälpen från andra åklagare och institutioner så är det viktigt att de som arbetar med fallet är insatta, tekniskt erfarna och skickliga i sitt arbete (Datzer, 2005: 13). I en undersökning med tillfrågade tjänstemän från jurisdiktionen svarar 75.7% att de inte har haft någon sorts utbildning eller kurs gällande kampen mot korruptionen (Datzer, 2005: 23). BoH rättsväsende har standardmässigt samma standard som resten av västvärlden och Europa men trots detta så arbetar den inte effektivt med kampen mot korruption (Datzer, 2005: 16). I BoH finns det fem stycken av maktutförande nivåer (RS, Distrikt Brcko, Federationen BoH, Kantoner och den statliga nivån) vilket också innebär att det existerar fem stycken lag utförande makter och domstolar (TI 2007b: 31). Den här komplicerade proceduren försvåras i sin tur av att det inte existerar någon effektivt samarbete samtidigt som organisationen och arbetet mot korruption är litet och ineffektivt (TI 2007b: 34). Rättsväsendet är den viktigaste apparaten i ett samhälle och som medborgarna förväntar sig störst trygghet av. Bristen av dess integritet skapar inte enbart ett problem inom rättsväsendet utan i hela samhället och ett bristande förtroende för alla andra institutioner så som i BoH. För att förtroendet ska återskapas för rättsväsendet så är det viktigt med en förändring av professionalism, riktad mot och för medborgarna, pålitlig, neutral och strängt straffsystem (Datzer, 2005: 35). Men även här ligger ansvaret inte enbart på domstolväsendet utan på initiativ som kommer från staten och polisen. Jurisdiktionen handskas enbart med konsekvenserna, det är någon annan som behöver visa vilka som är maffian, på dess struktur, vem som stödjer den och vem som skapar deras kontaktnät (Karup-Drusko 2007: 32).

3.4.1 Råd och möjliga förbättringar

TI: s råd till förbättring av den nationella integration systemet (NIS) tar upp följande punkter gällande juridiska och lagförande institutioner:

- En förbättring av lagen för kontrollen av offentliga tjänstemännens egendom när de tillträder på sina poster. På så sätt kan domare, advokater, ministrar och andra högt uppsatta tjänstemän få det svårare att dölja kapital som är införskaffad på illegalt sätt. Den här lagen finns tillämpad men någon effektiv kontroll existerar inte.
- Lagen om domar och åklagarnas etiska och professionella neutralitet, att inte döma av eget intresse, familj, parti eller liknande. Om någon domare eller åklagare skulle finnas i sådan situation så ska han/hon kopplas bort från fallet eller bytas ut, men problemet ligger i att det inte existerar någon sanktion eller skriven lag om straffet för ett sådant uppträdande. Ett system där lagen har skapats för att inte ha följdkonsekvenser om den bryts för att gynna de som har skapat den (TI 2007a: 33).
- Förbättra och underlätta möjligheter till anmälning av korruption bland offentliga tjänstemän samtidigt som en garanti av skydd kan fördes till vittnen (TI 2007a: 36).
- Skapa en etisk lag för alla offentliga tjänstemän på den statliga nivån utifrån västerländska lagar och straff.
- Skapa klara sanktioner för åklagare och domare ifall de bryter mot de etiska lagarna (TI 2007a: 37).
- Införa ett systematiskt och kontinuerlig utbildning av polis, åklagar och domare gällande kampen mot korruption

- Förstärka samarbetet mellan institutionerna genom gällande team – grupper, specialiserade och riktade mot enskilda fall och skapa bättre samarbete mellan polis, åklagar, domare, tullen osv. (Datzer 2005: 34).

3.5 Internationella reformer och strategier i kampen mot korruption

Att lösa utvalda problem och välja riktningar är inte längre enbart de statliga institutionernas problem. Det är ett arbete som inkluderar även NGO: s, akademiska samfund, medier och det civila samhället. Situationen i Bosnien och Hercegovina med dess bakgrund från kommunismen och kriget på 90-talet gör det tyvärr svårt för landet att finna sin rätta politiska strategi för att ta egna beslut. Det stora antalet internationella organisationernas närvaro har inte heller lämnat mycket utrymme för lösningar på problemet samtidigt som de vitnar om en liten utveckling av beslutsprocessen för den praktiska politiken (TI Draganic: 2). Landets utveckling ligger avsevärt efter sina grannländer i regionen. Det finns brist på designkapacitet, tillämpning och implementering av praktisk politik samt en ovisshet bland medborgarna som skulle kunna bidra med mycket mer till samhället om dess omgivning var mer stabil (TI Draganic: 3). För att utvecklingen mot en mer modern sektor ska skapas så är det nödvändigt med en centralisering och kategorisering för handskande av data och en mer förnuftig politik. För att den praktiska politiken ska fungera så krävs också en stor kommunikationsnivå mellan de olika institutionerna vilket Bosnien och Hercegovina inte har. Den politiska viljan består endast i form av internationella organisationernas projekt som har olika mål, oftast icke strategiska med dåliga resultat. Medborgarnas brist på vilja gör det inte lättare vilket bidrar till ett individuellt system som anpassas till utvalda grupper utan kraft att tillsammans lösa problem (TI Draganic: 4).

Raffi Gregorian (vice ordförande för den högsta representanten (OHR) Miroslav Lajcak) menar att både de Serbiska och Bosniska politikerna i BoH vill inte samarbeta och har svårt för att komma fram till gemensamma lösningar. OHR har tidigare varit snabba med att döma i sådana situationer med att avsätta politiker men på senare tid har de valt att avvakta. Deras mål är att se till att fullfölja Dayton's fredsavtal och avsätta alla som motsätter sig freden. De nationalistiskt retoriska uttalanden som politikerna i BoH använder sig av är inget som OHR kan påverka utan bara övervaka (Avdic, Edin 2007: 8). Raffi Gregorani tycker dock att medborgarna bör känna sig oroad för retoriken deras politiker använder sig av och ”inte låta rädslan övergå till handling” (Avdic, Edin 2007: 9).

3.5.1 Tidigare antikorrupsions arbeten i Bosnien och Hercegovina

De första antikorrupsionsaktiviteterna som tog fart i BoH väcktes strax efter kriget från EU: s sida genom CAFAO (The Custom and Fiscal Assistance Office) som arbetade med gränskontrollerade organ och pengatvätt. Den första artikeln om korruption uppmärksammades dock inte förrän 1999 som visade på stora ekonomiska problem bundna till korruptionen i landet. Internationella donationer blev genast mer försiktiga och OHR utvecklade strategin för kampen mot korruption som tyvärr inte togs på allvar av de inhemska och internationella institutionerna. Strax därefter år 2000 utförde världsbanken en undersökning av situation i landet som visade på väldigt dåliga resultat och lågt förtroende för landets institutioner. Närmare 95 % trodde på att korruptionen existerade och 55-60 % trodde att den var väldigt brett utsprid.

Det första korruptionsprojektet kom igång 2000 från OSCE (Organisation for Security and Co-operation in Europe) tillsammans med lokala och icke statliga organ som arbetade med att uppmärksamma medborgarna att rösta på partier som hade antikorrupsionsstrategier (TI 2007b: 28). Men trots de internationella organisationernas bemödande att skapa strategier som skulle adopteras av parlamentet så har den politiska viljan inte visat några framsteg. Ända fram till idag har planerna och förslagen från olika statsnivåer och organisationerna fungerat som endast en önskan till en förändring utan någon parlamentarisk tillämpning. Icke statliga organisationer har gjort stora framsteg för skapandet av förtroende och öppenhet i arbetet på den lokala nivån. På den statliga nivån har endast TI profilerat sig i arbetet med den statliga makten. I fall där det har uppstått hinder har TI riktat öppenheten till medborgarna. Median har också visat sig som en pålitlig aktör som har uppmärksammat korruptionen. Problemet är dock en brist på en organisering som kan binda alla aktörer, den största mödan läggs på individuella pelare utan att koppla in hela landet. Reformerna omfattar inte helheten i institutionerna vilket inte leder till större framsteg (TI 2007b: 29).

3.5.2 Transparency International; (Antikorrupsionsmetoder) Nationella Integrations Systemet NIS

TI har i sitt arbete mot korruptionen utvecklat ett program som heter ”nationella integrations system” (NIS). Arbetet omfattar en analys av medborgaraktiviteter och problem som är bundna till korruptionen. Den innehåller olika metoder och förslag på en lösning eller

minskning av korruptionen till en rimlig nivå. Arbetet riktar sig mot samhällets viktigaste pelare/institutioner: *den utförande makten, domstolen, parlamentet, finanskontrollerade organ, kontrollmakten (ombudsman, polisen, antikorrupsionsbyrå osv.), offentliga tjänster, medborgarna, privata sektorn, median och internationella organisationer*. Systemet arbetar inte enbart med individuella institutioner i samhället utan riktar sig till hela systemet och dess svagheter med målet att förstärka och binda institutionerna (TI Milanovic: 7). Det gäller att stärka alla pelare mellan varandra och att arbeta lika mycket för varje institution. Om styrkan i arbetet enbart läggs på en eller flera pelare så kan det skapa ett intryck av att systemet fungerar medens korruption sprider sig till andra institutioner och ruttar inifrån (TI 2004: 36). TI använder sig konstant av korruptions mätningar för de olika institutionernas effektivitet och framsteg i BoH. Median och det civila samhället visar för tillfället framsteg vilket leder till att medborgarna visar större förtroende. Men det kvarstående problemet i de ledande och viktigaste institutionerna gör inte några större framsteg. TI menar att om alla pelare i integrationsprocessen påbörjar arbetet mot korruption samtidigt så kommer framstegen mycket snabbare (TI 2004: 37). Mervan Mirascija, företrädare för Fonden för det öppna samhället i BoH (FOD) säger i ett uttalande att ”det är absurt att Bosnien inte har en utan tre korruptionsstrategier och att inte någon av dessa tillämpas”. De statliga institutionerna måste visa ett större ansvar och börja tillämpa sina löften samtidigt som medborgarna måste kräva större ansvar från de folkvalda (Internet 1).

Syftet med NIS är att försöka förklara vilka samhällspelare är det som gör framsteg och varför, finns det något samarbete mellan de och vilka faktorer är det som stöttar respektive missgynnar utvecklingen. NIS hjälper också till att förstå när och var det är nödvändigt att lägga in extra möda för utvecklingen av en eller flera institutioner. Studien grundar sig starkt på empiriska undersökningar och skapar förståelsen för arbetet i flera länder med liknande problem, beroende på vad man undersöker. Det hjälper till och underlättar processen och gör det möjligt att tillämpa samma reformer i flera länder (TI 2007b: 10). TI är medvetna om i sitt arbete att det är väldigt viktigt att förstå de olika pelarnas lagstadd och praktiska arbete för att kunna sätta sig in i riskerna som de olika pelarna utgör (TI 2007b: 11). Deras metodologiska arbete grundar sig på både objektiva och subjektiva källor som skiljer sig från land och region där studien tillämpas, även fältstudier ligger i grunden för deras arbete. NIS innefattar i sitt arbete ”fokus grupper” som består av experter från olika institutioner och organisationer som arbetar mot korruptionen, för statliga sektorer, donatorer, privata sektorer, jurister, medier och

det civila samhället. Syftet är att tillsammans med sin erfarenhet och breda kunskaps bas bedöma situationen och komma med förslag på förbättringar (TI 2007b: 12).

3.5.3 Varför finns strategierna mot korruption?

*”Strategy means an effort to articulate guidelines for the identification of actual problems in society as well as a framework for taking decisions that answer the question, **What do we want to do and what do we want to achieve**” (Kreger 2007: 1).*

Målet med strategierna är att förse möjligheter och reella mått för utveckling och förtroende i skapandet av hållbarheten för arbetet mot korruption (Kreger 2007: 3). Det är viktigt att börja med en ”entry point” som skiljer sig från situation till situation, målet måste vara möjlig att realisera samtidigt som man ska undvika att stapla för många mål på varandra (Kreger 2007: 6). Det är viktigt att samtidigt arbeta med en ”win-win” procedur där både politikerna och affärsmännen ska gynnas av en ekonomisk tillväxt samtidigt som en reducering av fattigdomen och stärkandet av staten utarbetas (Kreger 2007: 9). Det finns ingen enkel lösning och plan för arbetet mot korruption, det gäller att tidigt ta itu med institutioner som gynnar korruptionen. Målet är att stödja delade meningar istället för att driva igenom omöjliga lagförslag för att stärka reformarbetet (Kreger 2007: 11). Antikorruptionsarbetet kräver en bred koalition av olika program vilket minskar riskerna för individuella svagheter. Alla aktioner och program kräver erfarna experter av korruptionsarbetet samt vilja och mod för arbetet (Kreger 2007: 15).

3.5.4 Öppenhet och ansvar

En viktig sak i arbetet mot korruption är öppenhet och tillgång till information. Offentliga myndigheters information är en viktig källa för allmänheten och bör därför vara tillgänglig för alla medborgare vilket också stärker demokratin. CSO (Civil society organisations) har de senaste åren förberett en beredning i denna fråga för en lag anammande i alla syd öst europeiska länder i regionen. TI har tillsammans med andra organisationer följt upp den här proceduren i BoH samtidigt som de har utfört aktiviteter som att utbilda offentliga tjänstemän, väcka uppmärksamhet bland medborgarna och övervaka funktionen av de här lagarna genom frågeformulär och andra undersökningar.

BoH och RS har under 2000-2001 antagit lagen FOAI (Freedom of Access to Information) med påtryckningar från internationella organisationer (TI 2006: 6). Mellan 2004 och 2005 har TI testat och undersökt friheten till informationen i BoH (TI 2006: 5). Svagheten som visades mellan entiteternas lagar omöjliggör för medborgarna att stämma de offentliga institutionerna och internationella organisationer som OHR. Internationella organisationer ska verka för öppenhet och inte undanhålla information från medborgarna (TI 2006: 6). Medborgarna måste vara medvetna om sina rättigheter till information, trots att det har gått sju år sen lagen tillämpades så måste medborgarna hela tiden bli påmind om sin rättighet. TI har därför infört en "right to know day" den 28 december som en del i proceduren för att skapa ett öppet samhälle. För att FOAI ska kunna fungera och verka så är det viktigt att det existerar en politisk vilja som dock inte fungerar i BoH. Av erfarenhet med arbetet i andra länder är det därför viktigt att medborgargrupper och internationella organisationer arbetar med följande för att infiltrera sig med staten och skapa tillgången till information: *träning och utbildning av offentliga tjänstemän, övervaka och testa lagarna, utvärdera statliga rapporter av implementering, granska relaterade lagstiftningar som kan hota FOAI, utbilda NGO, median, advokater och affärsmän som kan påverka tillgången till offentlig information* (TI 2006: 11).

3.6 Inhemsk reformer

Den 9 december 2007 hölls den internationella antikorrupsionsdagen i BoH: s parlament tillsammans med FOAD, TI och ABA-ROLI. Tillsammans har de skapat och arbetat med ett antikorrupsionsdokument som bl a innefattar justeringar av ramlagverket, förbättring- och adoptering av nya lagar och bättre samarbete mellan institutioner för kampen mot korrupsion och klara koordinationen. Eftersom de statliga institutionerna från början var med i utarbetningen av strategin så påpekar TI att det är viktigt att parlamentet blir den som adopterar de nya reformerna. Ministerförsamlingen vill dock inte anamma strategin eftersom den politiska viljan inte existerar av "okänd" anledning men TI hoppas att parlamentet blir den som utför detta och att ministerförsamlingen ansvarar för implementeringen (Internet 2). Det här är ett av flertal fall som visar den bristfälliga viljan för tillämpning av antikorrupsionsstrategier som NGO och internationella antikorrupsionsorganisationer lägger fram och som motarbetas av den politiska makten i BoH.

BoH: s ministerråd har 2006 tillämpat en antikorrupsionsstrategi med mål, mått, utförande organ och deadlines för implementering av antikorrupsionsstrategier (TI Milanovic: 9). Men efter noggrannare granskning av strategin visar det sig att det finns en del brister som inte håller måttet, de utförande organen är många och på många nivåer, oklart definierade och utan någon central organ. Man kan säga att strategin är tillämpad och skapad bara för att finnas utan att fungera i verkligheten. GRECO (The Group of States Against Corruption) som BoH är med i har under 2006 granskat det här strategiska planet och svarat tillbaka till Bosniens parlament med råd och förbättringar som bör tillämpas. Ingenting har hänt sedan lagen infördes trots att det har gått 2 år från deadline förverkligandet av strategin (TI Milanovic: 20). Strategierna fungerar inte så länge det inte finns någon politisk vilja från de inhemska politikerna i BoH.

GRECO (The Group of States Against Corruption) är en grupp av stater sammansatt av EU-rådet för att övervaka och samarbeta med antikorrupsionsorganisationer mot korruption. Även icke medlemsstater kan gå med i GRECO efter överenskommelse med generalsekreteraren av EU-rådet (Internet 3).

4. SLUTSATS

4.1 Samband av Rose analysverktyg

Rose analys har varit mycket sambandsrelaterad för de ovannämnda fallen och situationen för hur det ser ut i BoH.

Organiserad brottslighet:

Rose skriver om den organiserade brottsligheten som väldigt utsprid i postkommunistiska stater i samband med övergång till ett ”demokratiskt” styre vilket inte avviker från situationen i BoH. Det är lättare för den organiserade brottsligheten att upprätthålla sin status och verksamhet eftersom den lagstiftande och utförande makten är lättkorrumperad vilket gör att tidigare kriminella är idag respektabla medborgare och politiker som opererar på den legala marknaden. För att ta itu med problemet krävs klara strategier för arbetet mot den organiserade brottsligheten men först och främst en politisk vilja som både Rose och internationella organisationer som TI bekräftar.

Privatiseringen:

Den organiserade brottsligheten går hand i hand med privatiseringen i BoH som fungerar som en avstamp för kriminella att etablera sig på den legala marknaden. Privatiseringen som är tänkt att leda till att företag som idag står stilla i produktionen ska bli mer marknadsdrivande förskjuter andra spekulanter och medborgarnas öppenhet. Insideraffärer, falsk presentation till allmänheten och den goda kontakten med regimen bland spekulanterna är ”normal” företeelse i BoH. Även här är den politiska viljan och störet av organ som arbetar mot brottsligheten samt införandet av aktiva funktioner som ska utreda och rapportera en avgörande slutsats för kampen mot korruption. Men hur detta ska ske utan någon större internationell inverkan på den organiserade brottsligheten i BoH återstår att se.

Juridiska och lagförande institutioner:

Rose tar upp tre grundläggande problem som postsocialistiska länder som under övergången till demokrati konfronteras med; svagheten av ett fungerande domstolväsende, svagheten och förtroendet inom rättsväsendet och bristande kontroll av de statliga branscherna. TI skriver om nästan identiska problem som BoH rättsväsende konfronteras med; den bristande effektiviteten och erfarenheten av åklagarna, bristande samarbetet och organisationen inom

rättsväsendet. Rose och analysen visar att det behövs djupa politiska reformer med en politisk vilja och bättre samarbete mellan institutionerna. Jurisdiktionen är den viktigaste institutionen i en fungerande demokrati och garanti för utländska investerare för att lyfta landets ekonomi.

Internationella reformer:

De internationella reformerna i form av NGO: s har inget politiskt inflytande och makt. De fungerar som Rose säger: att uppmärksamma problemet i postkommunistiska länder för att göra problemet oundvikligt att ignorera. I BoH är det endast OHR som fungerar som den internationella institution som har ett politiskt inflytande och rätt att avsätta Bosniska politiker. Dock är de väldigt reserverade eftersom de endast fungerar som övervakare av Daytonavtalet, konsekvenserna som Daytonavtalets byråkratiska situation för med sig av ett decentraliserad BoH är inte deras jobb. Det som både Rose och TI anser bör prioriteras vid en statlig reform är: rättsordningen, förändringen i lagen, reformeringen av statstjänsten och en förstärkning av samarbetet mellan de olika institutionerna. TI har detta som en återkommande tema i sina rapporter för rekommendationer till BoH: s regering. Att satsa på kampen mot den organiserade brottsligheten är också en viktig ansträngning som de internationella styrkorna bör få tillgång till.

Inhemska reformer:

Några tecken på inhemska reformer i BoH verkar inte finnas som situationen ser ut idag. Rose påpekar att det måste finnas ett starkt ledarskap för en politisk förändring vilket inte verkar komma från de Bosniska politikerna, det ligger inte i deras intresse. TI har skapat ett flertal planer och råd tillsammans med ABA-ROLI och FOAD för BoH parlament men intresset för att anamma deras råd till lagar verkar inte komma från ministerförsamlingen. Det finns inflytande och påtryckningar utifrån men ytterst lite från den styrande makten eftersom politikernas smutsiga intresseaffärer skulle få negativa effekter.

4.2 Sammanfattning

Utifrån Rose definition om de tre grundläggande korruptions typer som förekommer i ett demokratiskt samhälle: ”grand corruption”, ”bureaucratic corruption” och ”legislative corruption” så kan man dra den slutsatsen att alla av de ovannämnda förekommer i BoH.

Mutor, skydd, bygget av ett hus, installeringen av en telefon, registreringen av ett företag, ockuperingen av en tom bostad och alla andra tjänster som är relaterade med statliga

administrationen är kopplade med mutor och nepotism. Den vanliga föreställningen om att korruption förekommer bland en individ som har en maktrelaterad eller ekonomiskt högre position är i det här fallet nästan föråldrad eller primitivt tänkande. I BoH är nämligen hela samhällsstrukturen omfattad av korruptionen som en logisk struktur av levnadsstandarder. Den statliga strukturen är avskild från dem som utgör deras makt, alltså medborgarna som endast fungerar som partiernas röster var fjärde år. Denna avskildhet från medborgarnas möjlighet till att påverka och kräva sin status i samhället gör det hela till en utomordentlig plattform för korruption. Med korruptionsfrågan är inte enbart ett personifierat problem utan ett sätt som systemet och hela dess apparat fungerar i BoH: s samhälle. Den politiska korruptionen i BoH är dock den synligaste och utan öppenhet och politiska program som möjliggör att den verkar enbart för sitt intresse position.

Utnyttjandet av den offentliga makten för privat vinning är en lika gammal företeelse som skapandet av institutioner och upprätthållandet av lagar. Tonvikten ligger mer på inkomst nivåerna och ersättningen för offentliga tjänstemännen än federalism, demokrati och kulturella skillnader (Bohara/Mitchell/Mitendorff 2004: 481).

Varför är då korruptionen så pass utbredd i Bosnien och Hercegovina och vad finns det för lösning ?

För att ett strategiskt arbete mot korruptionen ska fungera i BoH så krävs det en politisk vilja och framförallt en enhetlig BoH där institutionerna samarbetar med varandra. Det här är dock en omöjlig sak i ett så decentraliserat land vars styrelseskick är skapad av internationella krafter. För att BoH i framtiden ska ha någon chans för att gå med i NATO eller EU så är det nödvändigt med en stark och stabil stat som ska kunna komma att bidra med någonting.

En annan orsak som Leslie Holmes beskriver i sin bok "Rotten States" är att när övergången från kommunismen skedde i de postkommunistiska länderna så behövdes det en mycket starkare demokratiskt styre från början. Med detta menas inte ett auktoritärt styre utan mer effektivare demokratiska institutioner med implementering av strängare lagar, rättsäkerhet och högre skatter för att finansiera kostnaderna för samhällets efterfråga, stödjandet av det civila samhället och kampen mot korruption och organiserad brottslighet. Allt detta behövs i en mycket större utsträckning i ett samhälle där det civila samhället är väldigt svagt som i de flesta postkommunistiska länderna, inklusive BoH (Holmes 2006: 12).

Daytonavtalets säkerhetspolitiska situation är fylld av paradoxer eftersom avtalet som undertecknades skedde under en enorm press då man fruktade för en eskalering av kriget, Daytonavtalet begränsar idag den politiska och demokratiska utvecklingen av landet (Poljarevic 2007: 1). Professorn Werner Varga från Wiens institut för öst Europa tydliggör att det krävs drastiska och snabba förändringar av landets struktur om BoH ska ha någon framtid. Daytonavtalets konstitution som skyddas av EU har bringat en fel struktur och elände för BoH, den skapar en rasistisk stat med etnisk delning inom landet (Agovic: s 2).

Daytonavtalets struktur med en Hög Representant som fattar avgörande beslut mot den inhemska viljan skapar i praktiken ett protektorat i BoH. Balkan kommissionen, forskare och andra experter talar om att: *”Europa och det internationella samfundet anser det möjligt och legitimt att skapa ett demokratiskt samhälle utan att förlita sig på det politiska systemet”*(Magnusson 2007: 4). Den brittiska professorn från universitetet Newcastle David Campbell har samma åsikter och menar att BoH kan omöjligt överleva om en stat och byggs upp under nationell delning. Det är viktigt att i samarbetet med internationella samfund skapa ett styrelseskick med en annorlunda samhällssystem, politisk och kulturell plattform samt en gemensam identitet och intresse för hela landet (Agovic: s3). Bosnien behöver ett ramverk som kan relateras till EU för nya konstitutionella diskussioner eftersom Daytonavtalet har skapat en experimentell statsuppbyggnad som fortfarande pågår sen 1995 (Magnusson 2007: 2).

Det behövs ingen expert för att förstå att decentraliseringen av landet skapar ett kaos ur vilken korruption, en expansion av byråkrati och instabilitet för utländska investerare skapas. Begränsningar av den politiska makten kombinerat med oberoende övervakning och styrning kan bli potentiellt avgörande för korruption. I ett demokratiskt samhälle innebär detta separationen mellan den lagstiftande och den verkställande makten. Allmänhetens intresse och insyn i den politiska makten är nödvändig för att erhålla en kontroll av korruptionen (Rose 1999: 143). Bosnien fyller tyvärr alla dessa kriterier för ett instabilt styrelseskick utan något starkt och centralt styre. Att försöka skapa lagändringar och påverka statliga institutioner i hoppet om att hindra korruptionen så som internationella organisationer som TI skriver om är enligt mig ett naivt tänkande, eftersom inga förändringar kan ske om den politiska viljan, landets delning och struktur inte kommer i första hand.

Genom att internationella samfund och EU stödjer Daytonavtalet, ett avtal som möjliggör en delning av landet där man på så sätt belönar etnisk rensning genom att tilldela RS ett

parlament, president och hela den politiska strukturen är en skam för EU. Den här strukturen fungerar som en plattform för etniska partier vars politiska program inte enar BoH utan håller den splittrad för att makthavarna ska kunna fortsätta med sina korruptionsaffärer.

6. Referenser

Arvind, K. Jain 2001. "Corruption A Review", Concordia University, *Journal of economic surveys* Vol. 15, No 1.

<http://ideas.repec.org/a/bla/jecsur/v15y2001i1p71-121.html>

Arnold J. Heidenheimer, Michael Johnston 1989. *Political Corruption*. Third edition. New Brunswick N.J.: Transaction Publisher.

Agovic, Mehmed 2005. "10 godina Daytona: Inicijative za ustavne promjene II (10 år efter Dayton: Initiativ för konstitutionella förändringar)". Radio Slobodna Evropa (Radio Free Europe). (sändningsdatum saknas).

Realaudio (10:57 min)

<http://www.slobodnaevropa.org/>

Avdic, Edin 2007. "Zestoko cu kazniti neodgovornu politicku elitu u BiH (jag kommer med hårda metoder straffa den politiska eliten i BoH)", *Bosna, Slobodna* 14.6.2007. 6-9.

www.slobodna-bosna.ba

Berg Ulrika 2005:1. "Hur kan corruption bekämpas? – Om olika metoders effektivitet att angripa korrupktion", *The Quality of Government*, Göteborgs Universitet, ISSN 1653-8919.

http://www.qog.pol.gu.se/working_papers/2005_1_Berg.pdf

Bohara, Alok K- Mitchell, Neil J- Mittendorff, Carl F 2004. "Compound Democracy and the Control of Corruption A Cross – Country Investigation" USA, Oxford, *The policy Studies Journal*, Vol. 32, No. 4, 2004.

Datzer, Darko 2005. "Kaznenopravno gonjenje slucajeva korupcije – sta ne funkcionira? (Straffet för corruption – vad är det som inte fungerar?)". Sarajevos Universitet, institutionen för kriminologi.

http://www.soros.org.ba/images_vijesti/stipendisti_2006/program_podrske_ispitivanjima_iz_oblasti_javnih_politka/darko_datzer-

[kaznenopravno_gonjenje_slucajeva_korupcije-_sta_ne_funkcionira.pdf](http://www.soros.org.ba/images_vijesti/stipendisti_2006/program_podrske_ispitivanjima_iz_oblasti_javnih_politka/darko_datzer-kaznenopravno_gonjenje_slucajeva_korupcije-_sta_ne_funkcionira.pdf)

Draganic, Aleksandar 2006. "Politike i strategije – kuda i kako? (Politiska strategier – var och hur?)". *Transparency International Bosna i Hercegovina*, EDA Banja Luka.

<http://www.ti-bih.org/documents/12-11-2007/Politike%20i%20strategije%20-%20kuda%20i%20kako.ppt>

Esaiasson, Peter, Gilljam, M, Oscarsson, H., Wägnerud, L., 2007. *Metodpraktikan, konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Tredje upplagan. Stockholm, Nordsteds Juridik.

Fazlic, Mirsad- Avdic Senad 2007. "Završne riječi Ramiza Delalica (de sista orden från Ramiz Delalic)", *Bosna, Slobodna* 26.7.200. 16-22.

www.slobodna-bosna.ba

Filipovic, Muhamed 2007. "Sta s korupcijom (vad ska hända med korrupcionen)", *Nezavisne Novine* 25.04.2007 19:11.

<http://www.nezavisne.com/vijesti.php?meni=8&vijest=8894>

Holmes Leslie 2006. *Rotten States? Corruption, Post-Communism, and Neoliberalism*. Durham, NC: Duke University Press.

Karup-Drusko, Dzenana 2007. "Kriminal – FBH cuva svoje lopove u foteljama (Kriminal – FboH skyddar sina brottslingar i fotöljerna). *Dani* 22.6.2007.

www.bhdani.com

Karup-Drusko, Dzenana 2007. " Mafiju u BiH stite politicke elite (Maffian i BoH skyddas av den politiska eliten)", *Dani* 27.7.2007. 32-33.

www.bhdani.com

Kreger, Josip 2007. "Strategije protiv korupcije (strategier mot korrupcionen)". *Transparency International Bosna i Hercegovina*.

<http://www.ti-bih.org/documents/12-11-2007/Strategije%20protiv%20korupcije.ppt>

Lindstedt, Catharina 2005:2. "Öppenhet och korrupcion", *The Quality of Government*, Göteborgs Universitet. ISSN 1653-8919.

http://www.qog.pol.gu.se/working_papers/2005-2_Lindstedt.pdf

Magnusson, Kjell, 2005. "Demokrati utan politik – Bosnien tio år efter Dayton", *Inblick Östeuropa*.

<http://www.inblick.org/?p=/2articles/14/magnusson.html>

Nebojsa, Milanovic 2007. "Strateski pristup u borbi protiv korupcije (Strategiska tillgången i kampen mot korruption)", Transparency Internationall Bosna i Hercegovina.

<http://www.ti-bih.org/documents/12-11->

[2007/20071109Strateski%20pristup%20u%20borbi%20protiv%20korupcije.pdf](http://www.ti-bih.org/documents/12-11-2007/20071109Strateski%20pristup%20u%20borbi%20protiv%20korupcije.pdf)

Poljarevic Emin 2007. "Bosnien – en sui generic stat". *Inblick Östeuropa* 2007-07-05.

<http://www.inblick.org/?p=/2articles/14/poljarevic.html>

Raviv, Adam, 2005. "Jigsaw Sovereignty: The Economic Consequences Of Decentralization In Post-Dayton Bosnia", *The George Washington International Law Review*, vol.37,Iss 1; pg. 109, 58 pgs.

<http://proquest.umi.com.ludwig.lub.lu.se/pqdlink?did=813924471&Fmt=3&clientId=53681&RQT=309&VName=PQD>.

Rose-Ackerman Susan 1999. *Corruption and Government – causes consequences and reform*. New York, Cambridge University Press.

SIDA= Swedish International Development Cooperation Agency 2005. "Corruption in Bosnia and Hercegovina – 2005", *options for Swedish Development Cooperation* 2006-2010.

<http://www.cmi.no/publications/file/?2003=corruption-in-bosnia-and-herzegovina-2005>

TI= Transparency International, Bosna i Hercegovina 2005. "Procedura usvajanja i izmjene zakona i propisa (Proceduren för anammande och förändringar i lagen)", Banja Luka: Grafid Banja Luka.

TI 2007a= Transparency Internationeal, Bosna i Hercegovina 2007. "Unapredjenje Sistema Nacionalnog Integriteta (förbättringen av systemet nationell integritet)", Sarajevo december 2007.

http://www.ti-bih.org/documents/04-02-2008/Unapredjenje%20NISa%20-%20zavrsni%20rad%20_FINAL_.pdf

TI 2007b= Transparency International Bosna i Hercegovina 2007. "Studija Sistema Nacionalnog Integriteta (Studien av nationella integration systemet)". Berlin Alt Moabit 96, 10559: Transparency International.

<http://parco.gov.ba/?id=894>

TI 2002= Transparency International Bosna i Hercegovina 2002. "Studija Percepcije Korupcije (studien, perception av korruptionen)", Banja Luka / Sarajevo, jun 2002.

<http://www.ti-bih.org/Articles.aspx?ArticleId=acd9ef54-8543-4fe2-a303-98c11d1e2e74>

TI 2004= Transparency International Bosna i Hercegovina 2004. "Studije Percepcije Korupcije (studien, perception av korruptionen)", Banja Luka/Sarajevo, jun 2004.

<http://www.ti-bih.org/Articles.aspx?ArticleId=0a6f03f5-8f45-4b29-9a33-0ccc052278e0>

TI 2006= Transparency International. "Using the Right to Information as an Anti-Corruption Tool". Transparency International.

http://www.ti-bih.org/documents/12-11-2006/TI2006_europe_access_information.pdf

Internet källor:

(Internet 1)

TI 2007= Transparency International Bosna i Hercegovina. "Strategier kan inte ersätta den politiska viljan". 06-01/152.

http://www.ti-bih.org/documents/Press_release/2007/Press_Izvjesta_09-11-07.pdf

(Internet 2)

Transparency International.

<http://www.ti-bih.org/Articles.aspx?ArticleID=070fd940-0b47-45cd-9553-be7c16cb1b0a>

(Internet 3)

GRECO= Group of states against corruption.

http://www.coe.int/t/dg1/greco/general/3.%20What%20is%20GRECO_en.asp

(Internet 4)

IWPR Institute for war & peace reporting

http://iwpr.net/?p=bcr&s=f&o=154989&apc_state=henibcr2004

(Internet 5)

Transparency International.

<http://www.dep.gov.ba/dwnld/english/pdf/III.5%20Corruption.pdf>

(Internet 6)

Transparency International- Intervju.

http://www.ti-bih.org/documents/Novinski_Clanci/2007.07.26_1_Slobodna_Bosna.jpg

